| | |
|---|---|
| Súd: | Okresný súd Bratislava II |
| Spisová značka: | 8C/340/2014 |
| Identifikačné číslo súdneho spisu: | 1214228792 |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 09. 11. 2018 |
| Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: | Mgr. Raul Pospíšil |
| ECLI: | ECLI:SK:OSBA2:2018:1214228792.4 |

# ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Bratislava II pred sudcom Mgr. Raulom Pospíšilom v spore žalobcov: 1. A. J., nar. XX.XX.XXXX, L. XXXX/XX, XXX XX T., 2. D. J., nar. XX.XX.XXXX, Š. XXXX/XX, XXX XX T., obaja zast.: JUDr. Stanislav Barkoci, advokát, Námestie slobody 28, 811 06 Bratislava proti žalovaným: 1. Odvoz a likvidácia odpadu a.s., Ivanská cesta 22, 821 04 Bratislava, IČO: 00 681 300, zast.: JUDr. Dušan Repák, advokát, Krížna 47, 811 07 Bratislava, 2. Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s., Dostojevského rad 4, 815 74 Bratislava, IČO: 00 151 700, o ochranu osobnosti a nemajetkovej ujmy, takto

**r o z h o d o l :**

I. Žalovaní v 1. a 2. rade sú p o v i n n í spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi v 1. rade sumu 10.000,- EUR, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

II. Vo zvyšku súd žalobu žalobcu v 1. rade z a m i e t a .

III. Žalovaní v 1. a 2. rade sú p o v i n n í spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi v 2. rade sumu 6.000,- EUR, do 3 dní od právoplatnosti rozsudku.

IV. Vo zvyšku súd žalobu žalobcu v 2. rade z a m i e t a .

V. Žalobca v 1. rade m á voči žalovaným v 1. a 2. rade nárok na 32 %-nú náhradu trov konania.

VI. V časti konania o žalobe žalobcu v 2. rade n e m á žiadna zo strán nárok na náhradu trov konania.

**o d ô v o d n e n i e :**

1. Žalobou doručenou tunajšiemu súdu dňa 08.12.2014 sa žalobca v 1. rade domáhal voči žalovaným zaplatenia sumy 15.000,- EUR a žalobca v 2. rade sumy 13.000,- EUR titulom náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv.

2. Žalobu odôvodnili tým, že dňa 05.02.2014 došlo na Exnárovej ul. v Bratislave k zrážke medzi smetiarskym motorovým vozidlom zn. Mercedes Benz Axor, EČV T.-XXXTI, ktoré viedol vodič D. V. a chodkyňou W. J. tak, že vodič sa plne nevenoval vedeniu vozidla a situácii v cestnej premávke, čím spôsobil matke žalobcov mnohopočetné poranenia, ktorým toho istého dňa podľahla. Trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava II zo dňa 11.08.2014, č.k. 3T/111/2014-2014, právoplatným a vykonateľným dňa 04.09.2014, bol vodič uznaný vinným zo spáchania prečinu usmrtenia. Tragická nehoda zmenila život žalobcov, vzťahy v rodine žalobcov boli medzi všetkými jej členmi harmonické a nadštandardné. Až do dopravnej nehody žil žalobca v 1. rade s nebohou v spoločnej domácnosti, denne sa stretávali a vzájomne si pomáhali. Smrťou matky bola narušená celistvosť rodiny, bolo zasiahnuté do ich súkromného a rodinného života, pričom ujma spôsobená stratou najbližšej osoby ich bude sprevádzať po celý zvyšok života. Žalobcovia mali za to, že protiprávnym konaním tretej osoby došlo

k neoprávnenému a nezvratnému zásahu do ich práva na ochranu osobnosti, konkrétne do práva na súkromie a rodinný život. Pokiaľ k neoprávnenému zásahu do osobnostnej sféry došlo v rámci plnenia úloh právnickej osoby konaním ich fyzických osôb, ktoré v jej mene tieto úlohy plnili, zodpovedá navonok voči tretím osobám samotná právnická osoba. V čase dopravnej nehody bol pôvodca zásahu zamestnancom žalovaného v 1. rade, pričom k nehode došlo počas jazdy vykonávanej v rámci plnenia jeho pracovných povinností, preto je žalovaný v 1. rade ako zamestnávateľ a zároveň prevádzkovateľ vozidla pasívne vecne legitimovaný v predmetnej veci. Súdny dvor EÚ (sp. zn. C 22/2012) dospel k záveru, že medzi škody, ktoré sa musia z povinného zmluvného poistenia nahradiť, patrí aj nemajetková ujma, ak možno náhradu tejto ujmy požadovať podľa vnútroštátneho práva, preto je daná pasívna vecná legitimácia žalovaného v 2. rade ako zodpovedného poisťovateľa škodcu.

3. Žalovaný v 1. rade žiadal žalobu zamietnuť, alternatívne požadovanú náhradu nemajetkovej ujmy primerane znížiť a na jej náhradu zaviazať žalovaného v 2. rade. Uviedol, že pri úmrtí človeka nemôže žiadne zadosťučinenie odčiniť vzniknutú ujmu, v dôsledku čoho pri určovaní prípadného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je nevyhnutné prihliadať ku všetkým skutkovým okolnostiam veci i k tomu, že hľadisko primeranosti sa vzťahuje aj k výške náhrady nemajetkovej ujmy, ktorej zmyslom je vyvážiť, prípadne zmierniť ujmu pozostalých. K zásahu došlo zo strany žalovaného v 1. rade prostredníctvom jeho zamestnanca, ktorý sa pri tomto zásahu dopustil spáchania trestného činu z nedbanlivosti. Žalovaný v 1. rade nezanedbával svoje povinnosti v oblasti školení bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, pravidelne vykonával školenia, ktoré zamestnanec p. D. V. riadne absolvoval. Nemožno opomenúť, že určitou satisfakciou za zásah do osobnostných práv žalobcov je aj samotné rozhodnutie súdu v trestnom konaní, ktorým súd právoplatne odsúdil zamestnanca žalovaného v 1. rade za spáchanie daného skutku. Pri posudzovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy je nevyhnutné zohľadniť aj skutočnosť, že neb. W. J. sčasti prispela k dopravnej nehode tak, ako to vyplýva zo záverov Znaleckého posudku č. 19/2014 zo dňa 24.06.2014 vypracovaného v trestnom konaní. Ďalej je nevyhnutné, aby súd vzal do úvahy aj okolnosti, akými sú postavenie, vek žalobcov, čas, ktorý so svojou matkou strávili do jej smrti. Zo žaloby je zrejmé, že žalobca v 2. rade v čase dopravnej nehody nežil so svojou matkou v spoločnej domácnosti. Žalovaný v 1. rade poukázal na aplikačnú prax všeobecných súdov, ako aj na právnu úpravu tzv. smrtiacich paušálov platiacu v Českej republike pred januárom 2014, ktorú možno analogicky aplikovať na vzniknutú situáciu, kedy sa každému dieťaťu usmrteného priznávala náhrada nemajetkovej ujmy 240.000,- Kč, t.j. cca 8,767,77 EUR. Náhradu nemajetkovej ujmy požadovanú žalobcami tak považoval za zjavne neprimeranú. V čase dopravnej nehody mal žalovaný v 1. rade uzavretú zmluvu o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla zn. Mercedes Benz Axor, EČV: T. XXX Q.. V nadväznosti na závery rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C 22/12 je nepochybné, že PZP má pokryť aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné vo veci samej. V nadväznosti na tieto závery súdy SR prelamujú postoj doteraz prevažujúcej judikatúry a náhradu nemajetkovej ujmy uznávajú do rozsahu povinného zmluvného poistenia.

4. Žalovaný v 2. rade žiadal žalobu zamietnuť. Uviedol, že žalobcovia tvrdili, že nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv je predmetom povinného zmluvného poistenia, pričom tento názor považoval žalovaný v 2. rade za nesprávny. Vo veci Haasová K./Petrík R./Holingová B. boli Súdnemu dvoru položené dve prejudiciálne otázky, a to či sa má článok 1 ods. 1 smernice Rady 90/232/EHS a článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS vykladať tak, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava (§ 4 zákona o PZP), podľa ktorej zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nepokrýva nemajetkovú ujmu vyjadrenú v peňažnej forme spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla; v prípade, že uvedená právna úprava nie je v rozpore s právom únie, majú sa ustanovenia § 4 ods. 1. 2. 4 zákona o PZP a § 6 ods. 1, 2, 3 českého zákona o PZP vykladať tak, že nebránia tomu, aby vnútroštátny súd v súlade s čl. 1 ods. 1 smernice Rady 90/232/EHS a čl. 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS priznal nárok na nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla ako poškodeným aj v peňažnej forme? Súdny dvor EÚ na prvú otázku odpovedal, že čl. 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS, čl. 1 ods. 1 a 2 smernice Rady 84/5/EHS a čl. 1 prvý odsek smernice Rady 90/232/EHS sa majú vykladať tak, že PZP má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Podľa žalovaného v 2. rade zo žiadneho ustanovenia zákona o PZP nevyplýva, že by ním mala byť krytá aj nemajetková ujma podľa § 10 - 13 OZ, čo potvrdzuje aj aplikačná prax vnútroštátnych súdov. Zároveň považoval za potrebné, aby

sa súd zaoberal aj možnosťou prípadnej spoluviny nebohej na škodovej udalosti, čo nebolo predmetom dokazovania v trestnom konaní.

5. Žalobcovia sa prostredníctvom podania doručeného súdu dňa 04.07.2018 vyjadrili k pasívnej legitimácii žalovaného v 2. rade. Opätovne poukázali na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ vo veci C-22/2012, rozhodovaciu prax všeobecných súdov SR a Ústavného súdu SR po predmetnom rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, podľa ktorej má byť náhrada nemajetkovej ujmy krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Vzhľadom na uvedené zotrvávali na legitimite uplatneného nároku, ako aj ich procesného postupu.

6. Súd vykonal dokazovanie výsluchom žalobcov, svedkyne E. P., listinnými dôkazmi, a to trestným rozkazom Okresného súdu Bratislava II, č.k. 3T/111/2014-214, zo dňa 11.08.2014, úmrtným listom matky žalobcov, listom o prehliadke mŕtveho a štatistickým hlásením o úmrtí, rodnými listami žalobcov, informáciou o poisťovateľovi zo stránky SKP, znaleckým posudkom č. 19/2014 zo dňa 24.06.2014, osvedčením o absolvovaní školenia vodiča, dokladmi o zdravotnej spôsobilosti vodiča a ďalšími listinami založenými v súdnom spise a zistil nasledovný skutkový stav:

7. Vodič D. V. bol trestným rozkazom tunajšieho súdu, č.k. 3T/111/2014-214, zo dňa 11.08.2014 uznaný vinným z prečinu usmrtenia, nakoľko dňa 05.02.2014 ako vodič motorového vozidla zn. Mercedes Benz Axor, EČV: BA-805TI pri smetných nádobách sa plne nevenoval vedeniu vozidla a situácii v cestnej premávke, pričom zachytil chodkyňu W. J., ktorá na následky zranení spôsobených dopravnou nehodou zomrela dňa 05.02.2014. Vodič bol zamestnancom žalovaného v 1. rade. Žalovaný v 1. rade mal v čase dopravnej nehody k predmetnému vozidlu so žalovaným v 2. rade uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

8. Žalobca v 1. rade vo svojej výpovedi uviedol, že s mamou 5 rokov pred smrťou býval, pričom po rozvode svojho manželstva sa nasťahoval k mame a po určitom období, keď si našiel priateľku, býval inde, mamu však navštevoval aj s deťmi vrátane nákupov a varenia a po rozchode s priateľkou sa opäť k mame presťahoval. Mama bola naňho výnimočne naviazaná vzhľadom na predchádzajúcu nehodu, kedy došlo k úmrtiu dvoch súrodencov žalobcov a jeho jediného zachránili, preto bola naňho upätá. Pokiaľ potrebovala pomoc, s bratom jej pomáhali, avšak sama bola v takej kondícii, že väčšinu zvládala bez problémov sama. Okrem listu (od zamestnávateľa vodiča a od samotného šoféra) sa mu nikto za spomínanú situáciu neospravedlnil. Stratou matky ujmu neutrpel, okrem psychických problémov. Citovú ujmu stratou matky rozhodne utrpel. Ich vzťahy boli minimálne štandardné, avšak vzťah k nemu bol výnimočný vzhľadom na spomínanú nehodu, čo sa prejavovalo napr. tým, že sa už po 2 dňoch oňho bála, keď niekde bol a volala mu, čo je s ním. Mama mu chýbala. Lekára so svojimi problémami nevyhľadal, považoval to za riziko z dôvodu straty zamestnania, čo si vo svojich 55 rokoch ako vodič z povolania nemohol dovoliť. K popisu trávenia bežných dní v období, keď s mamou býval, uviedol, že počas pracovného dňa sa vracal domov neskoro večer po doručení zásielky do Košíc, mama ho čakávala. Ráno šiel nakúpiť, prípadne trávili čas doma. Na víkendy chodili do záhrady.

9. Žalobca v 2. rade vo svojej výpovedi uviedol, že s mamou mali veľmi dobrý a blízky vzťah. Vychovávala ich sama od jeho 12 rokov, keď zomrel otec. S mamou spoločne žil do svojich 30 rokov a aj po odsťahovaní do Vrakune a založení rodiny mu chýbala, preto sa asi po 4 rokoch presťahovali asi o 4 ulice od mamy, aby to mali k nej bližšie a mohli sa častejšie navštevovať. Jej smrť bola preňho ťažká. Mohla tu byť doteraz a tešiť sa z prítomnosti vnúčat a nie skončiť život takým drsným spôsobom, kedy ju zozadu zrazil nepozorný vodič. Strata mamy bola pre oboch ťažká, hoci už boli dospelí. Dostali list aj od zamestnávateľa vodiča, aj od samotného šoféra. Obaja vyjadrili ľútosť. Reakcia šoféra ho však prekvapila, nakoľko v závere listu označil mamu za vinníčku aj napriek objektívnym zisteniam vyšetrovania nehody. Chcel s ním túto vec konfrontovať, ale vzhľadom na hlboký žiaľ k tomu nedošlo. Osobne ho nikto zo zástupcov žalovaného ani vodič sám nenavštívili. Výsledok trestného konania s uznaním viny vnímal do istej miery ako satisfakciu. Po tom, ako sa presťahoval z Vrakune, sa s matkou navštevovali minimálne 2-krát do týždňa. Telefonický kontakt bol približne 2-3 krát do týždňa, ale častejšie boli návštevy. Čo sa týka vzájomnej pomoci, robili s bratom, čo bolo treba, návštevy po lekároch, pomoc pri údržbe domčeka, ktorý mama mala asi 30 km od Bratislavy. Trávili spolu každé vianočné sviatky. Keďže pracoval ako živnostník, nedalo sa hovoriť o nejakej absencii v práci. Pár dní určite nepracoval, ale na psychickom stave to stopy zanechalo. Sám sa vysporiadal so žiaľom bez pomoci odborníkov, čo ľutoval. Čo sa týka charakteru návštev, pokiaľ bol sám, boli to rozhovory hodinu,

hodinu a pol, pokiaľ bol s deťmi, návštevy trvali dlhšie. Pomáhala aj s ich varovaním podľa potreby, odhadom aj 2- krát do mesiaca.

10. Svedkyňa E. P. vo svojej výpovedi uviedla, že žalobcovia sú jej synovci a krstní synovia. Matka žalobcov bola jej švagriná a jej úmrtie bolo katastrofou, obaja synovia to veľmi ťažko znášali až dodnes, najmä syn A. mal s ňou veľmi blízky vzťah, ale celá rodina je veľmi súdržná. Vzťah žalobcov k matke charakterizovala ako veľmi blízky, boli na seba naviazaní, čo zosilnelo ešte po smrti ich otca, takisto dochovali starú mamu a strýka, ktorý vyžadoval starostlivosť, takže celá rodina bola a je veľmi súdržná. Stále boli s matkou, neopúšťali ju, iba s výnimkou dovoleniek so svedkyňou. Starší syn sa po rozvode nasťahoval k matke, mladší býval niekoľko ulíc vedľa a tiež ju často navštevoval, ako i jeho deti. Bezprostredne po úmrtí bola situácia veľmi zlá, obaja synovia sa takmer zrútili a ťažko to znášajú dodnes. Nebyť svedkyne, s ktorou o tom mohli komunikovať, nevedela, ako by skončili. Mladší syn mal ľahšiu situáciu v tom, že má rodinu s deťmi, starší však zostal v tom byte sám. Obaja keď sa k tomu vrátili, plakali. A. chodil rok, rok a pol po pohrebe každý deň na cintorín, čo mu potom zakázala. Situácia je komplikovanejšia o to, aké má povolanie. Čo sa týka vyhľadania odbornej pomoci, mala priateľku psychologičku, s ktorou stav žalobcov konzultovala a na jej odporúčanie sa snažila s nimi často komunikovať a dúfala v postupné zlepšenie, kedy napr. starší syn chodil už len 3x do týždňa na hrob, mladší raz, väčšinou cez víkend. Svedkyňa bývala na Trnávke, oni na Pošni. To, odkiaľ mala vedomosť o vzťahu žalobcov s matkou, siahalo do jej detských čias a spôsobu výchovy od matky, ktorá takúto rodinnú súdržnosť vyžadovala. Boli piati súrodenci a dodnes mali blízke vzťahy s ich rodinami. S nebohou sa stretávala 2-3x do týždňa a denne si volali. O ich blízkom vzťahu vedela z vlastnej skúsenosti, keďže s nimi žila. Žalobcovia boli odkázaní na matku po psychickej stránke, najmä ten starší vzhľadom na tragédiu v detstve. Pred pojednávaním sa s nikým o obsahu svojej výpovede nerozprávala. Potvrdila, že synovia neboli od matky závislí finančne, ale citovo. Spôsob ich súdržnosti bol výnimočný a svedčilo o tom aj to, že bola stále v kontakte s rodinou po jej nebohom manželovi. A. pred tým, ako sa k matke presťahoval, ju navštevoval každý druhý deň, pomáhali jej obaja vrátane ciest do rodičovského domu do Veľkej Potône, kde pomáhali so starostlivosťou o jej matku a brata. K dokresleniu ich súdržnosti dodala, že aj manželova rodina z Moravy členov ich rodiny pozná, zo smrti švagrinej boli zhrození, aj medzi nimi bola veľmi obľúbená.

11. Žalobcovia vo svojom záverečnom stanovisku uviedli, že pojem škoda treba vykladať eurokonformne, teda extenzívne tak, že tento pojem zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých. Účelom PZP je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla. Usmrtenie pri dopravnej nehode je najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť táto zodpovednosť predmetom poistného krytia. Požadované finančné plnenie považovali za spravodlivú satisfakciu, keďže vzniknutá ujma je trvalá a nenapraviteľná. Písomné vyjadrenie ľútosti vnímali ako formálne a účelové. Usmrtená na následku nenesie žiadnu mieru spoluzavinenia. Z výšky požadovanej sumy je zrejmé, že zámerom žalobcov nie je sa obohatiť ani finančne žalovaných poškodiť.

12. Žalovaný v 1. rade vo svojom záverečnom stanovisku poukázal na kritéria, ktoré by mal súd skúmať pri určení konečnej čiastky náhrady nemajetkovej ujmy, ako intenzita vzťahu žalobcu so zomrelým, vek zomrelého a pozostalých, otázka hmotnej závislosti pozostalého na usmrtenej osobe, poskytnutie inej satisfakcie. Podľa názorov súdov sa prípady, keď rodičia stratia dieťa, považujú za hlbšie zásahy ako prípady, keď deti stratia svojich rodičov. Žalobcovia so svojimi psychickými problémami pomoc odborníkov nevyhľadali. Nebohá mala v čase dopravnej nehody 73 rokov, žalobca v 1. rade 50 rokov a žalobca v 2. rade 44 rokov. Obidvaja žalobcovia boli v čase dopravnej nehody dospelými mužmi s vlastnou rodinou a deťmi. Hoci žalobca v 1. rade v čase dopravnej nehody žil v jednej domácnosti so svojou matkou, nebolo to z dôvodu vzájomnej odkázanosti. Žalobcovia neboli hmotne, finančne na svojej matke závislí. Žalobca v 2. rade vnímal ako satisfakciu výsledok trestného konania s uznaním viny pre zamestnanca žalovaného. Žalobcovia rovnako potvrdili, že dostali list od žalovaného, ako aj od vodiča, ktorí vyjadrili ľútosť nad dopravnou nehodou. Z uvedených dôvodov mal za to, že neboli splnené podmienky podľa § 13 ods. 2 OZ pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy. Taktiež namietal výšku uplatneného nároku, ktorú považoval za neprimeranú a neodôvodnenú.

13. Žalovaný v 2. rade v záverečnom stanovisku uviedol, že Súdny dvor sa vo svojom rozhodnutí nezaoberal výkladom vnútroštátneho práva (či je de iure nemajetková ujma krytá), len vykladal smernicu, v žiadnej časti spomenutého rozhodnutia nepovedal, že nemajetková ujma je krytá vnútroštátnym právom, len skonštatoval, že má byť krytá. V prejednávanom prípade neprichádza do úvahy priame uplatnenie smernice ani aplikácia eurokonformného výkladu práva. Smernica ako sekundárny prameň práva zaväzuje len štát, nie jednotlivca a je povinnosťou štátu zosúladiť vnútroštátne právo so smernicou. Zároveň považoval uplatňovanú výšku nemajetkovej ujmy za neprimeranú. Obaja žalobcovia boli plnoletí, pričom maloletým deťom sú pri strate rodičov priznávané nižšie sumy. V prípade maloletého dieťaťa, ktoré stratí rodiča, ide nepochybne o výraznejší zásah do práva na rodinný život ako v prejednávanej veci. Náhrada nemajetkovej ujmy má byť satisfakciou za zásah do osobnostných práv, nie je náhradou škody, a preto jej cieľom by malo byť zmiernenie následkov zásahu, na druhej strane priznaná náhrada nemôže znamenať neprimerané obohatenie a likvidačné dôsledky pre pôvodcu zásahu.

14. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

15. Podľa § 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

16. Podľa § 853 ods. 1 Občianskeho zákonníka, občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené ani týmto ani iným zákonom, sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie.

17. Podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka, škoda je spôsobená právnickou osobou alebo fyzickou osobou, keď bola spôsobená pri ich činnosti tými, ktorých na túto činnosť použili. Tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú; ich zodpovednosť podľa pracovnoprávnych predpisov nie je tým dotknutá.

18. Podľa § 427 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky. Rovnako zodpovedá aj iný prevádzateľ motorového vozidla, motorového plavidla, ako aj prevádzateľ lietadla.

19. Podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov, poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu a) škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou veci, c) účelne vynaložených nákladov spojených s právnym zastúpením pri uplatňovaní nárokov podľa písmen a), b) a d), ak poisťovateľ nesplnil povinnosti uvedené v § 11 ods. 6 písm. a) alebo písm. b) alebo poisťovateľ neoprávnene odmietol poskytnúť poistné plnenie, alebo neoprávnene krátil poskytnuté poistné plnenie, d) ušlého zisku.

20. Ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka upravuje tri prostriedky občianskoprávnej ochrany pre prípad neoprávneného zásahu do osobnosti fyzickej osoby, ktoré môže fyzická osoba uplatniť prostredníctvom troch občianskoprávnych návrhov (žalôb), a to: negatórnym návrhom (upustenie od neoprávnených zásahov), reštitučným alebo odstraňovacím návrhom (odstránenie následkov už uskutočnených neopravených zásahov) a satisfakčným návrhom (poskytnutie primeraného zadosťučinenia).

21. Žalobcovia sa domáhali, aby súd zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade na náhradu nemajetkovej ujmy podľa ust. § 13 ods. 2, 3 Občianskeho zákonníka. Predpokladmi vzniku zodpovednosti za zásah do práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby sú existencia zásahu spočívajúceho buď v porušení,

alebo ohrození osobnosti fyzickej osoby v jej fyzickej a morálnej integrite, neoprávnenosť takého zásahu a príčinná súvislosť medzi zásahom a vzniknutou ujmou. Nenaplnenie ktoréhokoľvek z týchto predpokladov vylučuje možnosť vzniku sankcií podľa ustanovenia § 13 Občianskeho zákonníka.

22. Neoprávnený zásah do práva žalobcov na ochranu osobnosti, ktoré v sebe zahŕňa aj právo na rodinný a súkromný život, spočíval v úmrtí ich matky, ktoré bolo spôsobené dopravnou nehodou, vznik ktorej zavinil zamestnanec žalovaného v 1. rade pri plnení pracovných úloh. Túto skutočnosť súd považuje za riadne preukázanú, pričom medzi stranami ani nebola v konaní sporná. Súd v tomto ohľade poukazuje na závery súdnej praxe, kedy napr. Najvyšší súd SR v rozhodnutí zo dňa 17.02.2011, sp. zn. 5 Cdo 265/2009 uviedol, že „ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou.“ Na inom mieste odôvodnenia tohto rozsudku Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že „zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti“. Je nespochybniteľné, že úmrtím blízkeho člena rodiny (matky) došlo u žalobcov k hlbokej a nenapraviteľnej citovej ujme. Na základe uvedených skutočností súd konštatuje, že boli splnené predpoklady vzniku zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcov.

23. Vo vzťahu k otázke pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v 1. rade súd uvádza, že dopravnú nehodu zavinil jeho zamestnanec pri plnení pracovných úloh. Skutočnosť, že žalovaný v 1. rade bol prevádzateľom motorového vozidla, prevádzkou ktorého bola spôsobená dopravná nehoda, nebola medzi stranami sporná. Ustanovenia Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti neobsahujú osobitnú úpravu o zodpovednosti za zásah do osobnostných práv fyzických osôb. Pokiaľ zákon nejakú problematiku neupravuje, môže odkázať na podobné (analogické) použitie inej normy na daný prípad. Právna teória pripúšťa v občianskom práve analógiu zákona, aj keď tak zákon výslovne neustanovuje. Analogicky (§ 853 Občianskeho zákonníka v spojení s § 420 ods. 2 tohto zákonníka), pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou. Zásada, že podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka) zodpovedá právnická osoba aj za zásah do osobnostných práv bezprostredne spôsobený fyzickou osobou konajúcou v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená právnickou osobou, nie je zásadou výlučnou. Tak, ako sú zvláštnou skupinou zásahov do majetkovej sféry tie prípady, v ktorých škoda bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov (§ 427 a nasl. Občianskeho zákonníka), rovnako osobitnou je aj skupina tých zásahov do osobnostnej sféry, v prípade ktorých nemajetková ujma bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov. Pokiaľ je na mieste analogické použitie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení, či zodpovednosť za zásah do osobnostných práv nesie fyzická osoba bezprostredne konajúca alebo právnická osoba, za ktorú fyzická osoba konala v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená touto právnickou osobou, je rovnako na mieste analogické použitie ustanovenia § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení subjektu zodpovedného za zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov. Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že tak, ako podľa okolností konkrétneho prípadu zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla prevádzkovateľ vozidla poškodenému, zodpovedá tento prevádzkovateľ (aj) za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe (porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 26.09.2013, sp. zn. 3 Cdo 228/2012). Z uvedeného možno vyvodiť záver, že žalovaný v 1. rade ako prevádzateľ motorového vozidla, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda, je nositeľom zodpovednosti za zásah do osobnostných práv žalobcov, a teda pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní.

24. Žalobcovia aj žalovaný v 1. rade sa v priebehu konania odvolávali na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie, sp. zn. C-22/12 zo dňa 24.10.2013, ktoré malo upravovať pasívnu legitimáciu poisťovne zaviazanej zmluvou o povinnom zmluvnom poistení ako subjektu povinného plniť za poistenca. Súdny

dvor EÚ rozhodol, že „článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 ..., článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 ... zmenenej a doplnenej smernicou 2005/14/ES a článok 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990... sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.“ Žalobcovia aj žalovaný v 1. rade ohľadom spornej otázky pasívnej vecnej legitimácie žalovaného v 2. rade ako poisťovateľa poukázali na súdnu prax po rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, z ktorej možno vyvodiť všeobecný názor, podľa ktorého má byť náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým obetí dopravných nehôd krytá z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Súd poukazuje napr. na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.07.2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016, v ktorom konštatoval: „Pre posúdenie otázky pasívnej legitimácie poisťovne je rozhodujúce riešenie otázky, či škodu vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorej náhrada patrí pozostalým (po blízkej osobe usmrtenej pri dopravnej nehody v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla) z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv, spočívajúcich v zásahu do ich práva na súkromný a rodinný život. Účelom poistenia za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel je zmierniť dôsledky škôd, ku ktorým došlo v súvislosti s touto prevádzkou. Aj podľa dôvodovej správy k zodpovednostnému zákonu je usmrtenie pri dopravnej nehode najzávažnejším dôsledkom tejto udalosti. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistného krytia, ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu ZoPZP (gramatický výklad), resp. výklad vychádzajúci výlučne z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poistného krytia, prinášalo by to značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich bankrotu. Zároveň by to však mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že v prípadoch nesolvencie (platobnej neschopnosti) zodpovedného subjektu táto nebude vymožiteľná. Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely ZoPZP tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých, a že aj táto náhrada je predmetom poistného krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomínať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie (a dokonca musí) odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a podobne. Rozširujúci výklad pojmu škoda pre účely zodpovednostného zákona je pritom aj ústavne komformným, pretože zmierňuje, resp. odstraňuje disproporciu medzi zákonným úrazovým poistením, t. j. poistením pri pracovných úrazoch a povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla. Ak totiž dôjde pri dopravnej nehode k úmrtiu zamestnanca, ust. § 94 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (v znení neskorších zmien a doplnení) zakladá pozostalým, ktorými sú manžel alebo manželka a nezaopatrené dieťa, nárok na jednorazové odškodnenie vo výške 730-násobku denného vymeriavacieho základu, najviac však vo výške 46.485,40 eur (u manžela alebo manželky). Toto odškodnenie, i keď je limitované, nie je nič iné ako náhrada nemajetkovej ujmy, poskytovaná z úrazového poistenia. Niet žiadneho rozumného dôvodu, pre ktorý by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých pri usmrtení ich blízkeho ako zamestnanca pri dopravnej nehode mala byť predmetom poistného krytia (aj keď podľa iného zákona), zatiaľ čo v prípadoch, ak by nešlo o zamestnanca, by to tak byť nemalo...“ Rovnako Ústavný súd SR v uznesení sp. zn. I. ÚS 474/2016 zo dňa 17.08.2016 v súvislosti s citovaným rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie poukázal na svoje predchádzajúce rozhodnutie - uznesenie sp. zn. III. ÚS 646/2015 <http://merit.slv.cz/III.US646/2015> zo 16. decembra 2015, v ktorom v obdobnej veci konštatoval, že „hoci Súdny dvor viackrát zdôraznil, že nie je oprávnený vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva, je zjavné, že ako vnútroštátne právo Českej republiky, tak aj vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka (§ 11 a § 13, pozn.) každého z týchto štátov umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. V Slovenskej republike povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla upravuje zákon č. 381/2001 <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/381/> Z. z., podľa ktorého má aj sťažovateľka ako poisťovateľ oprávnenie vykonávať poistenie zodpovednosti na území Slovenskej republiky.“ Na základe ustálenej rozhodovacej praxe je tunajší súd názoru, že náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých by

mala byť krytá z povinného zmluvného poistenia prevádzateľa motorového vozidla, prevádzkou ktorého bola spôsobená dopravná nehoda, čo zakladá pasívnu vecnú legitimáciu žalovaného v 2. rade ako poisťovateľa.

25. Žalobca v 1. rade si uplatňoval náhradu nemajetkovej ujmy v sume 15.000,- EUR a žalobca v 2. rade v sume 13.000,- EUR. Súd považuje za nesporné, že medzi žalobcami a ich matkou existoval hlboký citový vzťah, pričom protiprávnym konaním zamestnanca žalovaného v 1. rade došlo k okamžitému pretrhnutiu týchto väzieb, čím došlo k zásahu do súkromného a rodinného života žalobcov. Ako vyplynulo z vykonaného dokazovania, silné citové puto matky k žalobcom súviselo aj s tragédiou v detstve, kedy bol žalobca v 1. rade účastníkom nehody, pri ktorej zahynuli ďalší dvaja súrodenci. Blízky vzťah žalobcov k matke nepochybne podporila aj strata otca v mladom veku, kedy žalobca v 2. rade mal 12 rokov a žalobca v 1. rade 18 rokov. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy však súd musel zohľadniť aj to, že žalobcovia boli v čase úmrtia svojej matky dospelými, samostatnými mužmi s vlastnými rodinami a neboli na svoju matku materiálne odkázaní, ako by to bolo v prípade maloletých detí. Hoci žalobca v 1. rade žil v čase nehody so svojou matkou v spoločnej domácnosti, možno prihliadnuť na názor žalovaného v 1. rade, že to nebolo z dôvodu vzájomnej odkázanosti. Žalobca v 1. rade v rámci svojej výpovede sám uvádzal, že k mame sa nasťahoval po rozvode svojho manželstva a po určitom období, keď si našiel priateľku, býval inde, pričom k matke sa znova vrátil až po rozchode s priateľkou. Žalobca v 1. rade zároveň vo svojej výpovedi uviedol, že matka bola v takej kondícii, že väčšinu vecí zvládala sama. Žalovaná strana zároveň poukázala na súdnu prax, podľa ktorej boli maloletým deťom v prípade úmrtia rodiča priznávané nižšie sumy náhrady nemajetkovej ujmy, ako boli požadované žalobcami. Súd takisto prihliadol na skutočnosť, že k usmrteniu matky žalobcov došlo nedbanlivostným konaním zamestnanca žalovaného v 1. rade, ktorý nezanedbal svoje povinnosti v otázke bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, na preukázanie čoho predložil doklady o absolvovaní školenia vodiča a doklady o zdravotnej a psychickej spôsobilosti vodiča. Zamestnanec žalovaného v 1. rade bol za spáchaný skutok právoplatne odsúdený, čo v okrajovej miere možno tiež považovať za istú formu satisfakcie, rovnako aj prejavenie ľútosti žalovaným v 1. rade aj jeho zamestnancom prostredníctvom listu. Súdu bol zároveň predložený znalecký posudok č. 19/2014 vypracovaný v trestnom konaní znalcom Ing. Tomášom Korbeľom, zo záverov ktorého vyplýva, že „v druhej fáze pohybu chodkyne nebolo jej správanie z technického hľadiska správne, nebolo v súlade s príslušnými ustanoveniami platných predpisov. Chodkyňa sa v tejto fáze svojho pohybu pohybovala v pomerne veľkej vzdialenosti od ľavého okraja vozovky. Za predpokladu, že chodkyňa mala v úmysle odbočiť doľava, bola povinná sa pohybovať bližšie k ľavému okraju vozovky Exnárovej ulice, resp. ak chodkyňa mala v úmysle pokračovať v chôdzi v priamom smere, mala povinnosť presvedčiť sa, či môže do križovatky v mieste dopravnej nehody vstúpiť.“ Z uvedeného možno vyvodiť záver, že matka žalobcov svojím správaním tiež v istej miere prispela k vzniku dopravnej nehody.

26. S poukazom na vykonané dokazovanie, citované zákonné ustanovenia a zohľadňujúc všetky skutkové okolnosti prejednávaného sporu súd dospel k záveru, že primeranou náhradou, ktorá je spôsobilá zmierniť následky neoprávneného zásahu do osobnostných práv žalobcov bude v prípade žalobcu v 1. rade vo výške 10.000,- EUR, čo oproti žiadanej sume predstavuje cca 66% a v prípade žalobcu v 2. rade vo výške 6.000,- EUR, čo oproti žiadanej sume predstavuje 46%. Súd priznal žalobcovi v 1. rade náhradu nemajetkovej ujmy vo väčšom rozsahu ako žalobcovi v 2. rade prihliadajúc na život v spoločnej domácnosti s matkou, a teda ich častejší a bližší kontakt. Z výpovedí žalobcov a svedkyne tiež vyplynulo, že na žalobcu v 1. rade bola matka mimoriadne naviazaná a ich vzťah aj z dôvodu už spomínanej tragédie v detstve bol výnimočne intenzívny. Vo zvyšnej časti súd vyhodnotil nárok žalobcov ako nedôvodný, a preto žalobu v prevyšujúcej časti zamietol.

27. Podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

28. Podľa § 255 ods. 2 Civilného sporového poriadku, ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

29. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP. Žalobca v 1. rade bol úspešný v časti o zaplatenie 10.000,- EUR a neúspech mal v časti o zaplatenie 5.000,- EUR. Aby čiastočný úspech založil nárok na čiastočnú náhradu trov konania, je potrebné, aby bol prevažujúci úspech, t. j. aby po porovnaní procesnej úspešnosti oboch sporových strán zostala ešte suma opodstatňujúca záver

o prevažnom úspechu jednej zo strán sporu. Neúspech žalobcu v 1. rade bol v rozsahu cca 34% a úspech potom predstavoval cca 66%. Nárok na náhradu trov konania vzniká v takom prípade na základe nasledovného výpočtu. Úspech strany sporu, ktorej vzniká povinnosť na náhradu trov, sa odpočíta od úspechu strany, ktorej vzniká nárok na náhradu trov a výsledok zakladá pomerný nárok na náhradu trov účelne vynaložených na uplatňovanie alebo bránenie práva. Možnosť nepriznania práva na náhradu trov konania žiadnej zo strán prichádza do úvahy, ak ich úspech, resp. neúspech v spore je v zásade rovnaký. Podľa výsledku konania prevažoval úspech žalobcu v 1. rade, a preto mu prináleží pomerný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 32% (66% - 34%). O výške trov konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku v zmysle § 262 ods. 2 CSP. Pomer úspechu a neúspechu žalobcu v 2. rade bol v zásade rovnovážny, a preto v jeho prípade súd žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania.

**Poučenie:**

Proti rozsudku je prípustné odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozsudku na súde, proti ktorého rozsudku smeruje. Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.
Odvolanie možno odôvodniť len tým, že
a) neboli splnené procesné podmienky,
b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak
a) sa týkajú procesných podmienok,
b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu,
c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo
d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.